

Att offentliggöra döden. Symboler, religiösa temata och individualisering i svenska dagspressens dödsannonser 1976 - 1995

SND-ID: snd0945-1. **Version:** 2. **DOI:** <https://doi.org/10.5878/px3m-z541>

Tillhörande dokumentation

Symbolsamling dödsannonser.pdf (615.29 KB)

Citering

Dahlgren, C. (2025) Att offentliggöra döden. Symboler, religiösa temata och individualisering i svenska dagspressens dödsannonser 1976 - 1995 (Version 2) [Dataset]. Lunds universitet. Tillgänglig via: <https://doi.org/10.5878/px3m-z541>

Skapare/primärforskare

Curt Dahlgren - Lunds universitet, Teologiska institutionen

Forskningshuvudman

[Lunds universitet](#) - Teologiska institutionen

Beskrivning

Projektet syftade till att undersöka hur dödsannonser utformas idag samt hur de förändrats över tid. Underlaget utgörs av drygt 13 000 dödsannonser från åren 1976 - 1995, varav 6699 annonser utgörs av ett urval från svenska dagstidningar och 5767 annonser utgörs av ett urval från storstadstidningar. Då detta material är bearbetat på samma sätt som gjorts i en tidigare undersökning av Per Block (Lunds universitet) kan förändringarna i dödsannonsernas texter studeras från och med 1945.

Fram till slutet av 1970-talet var korset den näst intill allena rådande symbolen för döden. Studien visar att de efterlevande under 1990-talet istället hade en önskan om att både dödsannonserns symbol och text ska förmedla något om den avlidnas personlighet. Mellan 1976 och 1995 minskade därför förekomsten av kors som symbol i dödsannonser från nära 100 % under 1976 till 39 % i det allmänna urvalet 1995 och 32 % i storstadsurvalet, medan andra symboler ökade i antal. Detta kan tyda på en ökad individualisering och en reaktion mot den anonymitet som man upplevt att korset förmedlat, genom att endast vara en symbol för att någon har avlidit.

Dödsannonsernas texter har förändrats genom att annonser innehållande text med ett kristet språkbruk minskat i antal mellan 1945 och 1995. Ett försök gjordes att relatera detta till förändringar i den kyrkliga religiositeten i samhället, men ingen tydlig koppling hittades.

Detta projekt utgjorde ett delprojekt i ett annat HSFR-projekt, "Kulturindikatorer: svensk symbolmiljö 1945-1975-1995 (KUSS II)".

Syfte:

Projektet syftade till att undersöka hur dödsannonser utformats under 1990-talet samt hur de förändrats över tid, i relation till samhällets sekularisering och individualisering.

Datasetet utgör ett urval av 6699 dödsannonser publicerade under åren 1976-1995 i svenska

dagstidningar. All text i dödsannonserna är utskriven i klartext medan använda symboler, bedömning av dödsannonsernas religiösa innehåll, uppgift om sörjande samt om tidningens upplagestorlek och politiska färg är kodade data. Materialet finns tillgängligt i Excel- och SPSS-format.

Datasetet utgör ett urval av 5767 dödsannonser publicerade under åren 1976-1995 i svenska storstadstidningar. Texten i dödsannonserna är utskriven i klartext medan använda symboler, bedömning av dödsannonsernas religiösa innehåll, uppgift om sörjande samt om tidningens upplagestorlek och politiska färg är kodad data. Materialet finns tillgängligt i Excel- eller SPSS-format.

Data innefattar personuppgifter

Nej

Språk

[Svenska](#)

Analysenhet

[Mediaenhet: Text](#)

Population

Dagstidningar i Sverige 1976-1995

Tidsdimension

[Tidsserie](#)

Urvalsmetod

Materialet är hämtat från ett allmänt urval av alla Sveriges dagstidningar mellan åren 1976 och 1995. Urvalet gjordes på så sätt att dag och tidning för årets tolv månader valdes genom en kombination av slumpmässigt och systematiskt urval av Sveriges samtliga dagstidningar. Den enskilda tidningens utrymme i urvalet bestämdes av dess upplagestorlek och politiska färg. Urvalet av storstadstidningarna följde i princip samma metod som för det allmänna urvalet, dock istället med ett urval från varannan månad. De tidningar som ingår i storstadstidningsurvalet är Aftonbladet, Arbetet, Dagens Nyheter, Expressen, GT, Göteborgs-Posten, iDag, Kvällsposten, Svenska Dagbladet samt Sydsvenska Dagbladet.

Tidsperiod(er) som undersökts

1976 - 1995

Variabler

28

Dataformat / datastruktur

[Text](#)

Datainsamling 1

- Insamlingsmetod: Kodning av innehåll
- Beskrivning av insamlingsmetod: Vid inskrivningen och kodningen i ett registerprogram gavs varje annons ett unikt nummer per tidning och år. Dessutom registrerades tidningsnamn, årgång samt

tidningens upplagestorlek och politiska färg utifrån sex kategorier: liten borgerlig, liten socialistisk med upplaga om max 9 999 exemplar; medelstor borgerlig, medelstor socialistisk med 10 000 - 79 999 exemplar, samt stor borgerlig, stor socialistisk med 80 000 eller fler exemplar i upplaga. Efter detta registrerades om den avlidna var man eller kvinna, personens födelseår, dödsår och döds månad. Symbolen kodades på så sätt att varje ny symbol fick ett nytt nummer. Utan angivande av den dödas namn skrevs kungörelsen in och här skildes på fyra kategorier: kungörelse saknas, profan, kristen eller allmänreligiös kungörelse. Samma förfaringssätt och samma kategorisering gjordes med vers samt eventuell annan text i den del av annonsen som inte handlade om när begravning etc ska äga rum.

- Tidsperiod(er) för datainsamling: 1997 - 1999
- Datainsamlare: Lunds universitet, Teologiska institutionen

Geografisk utbredning

Geografisk plats: [Sverige](#)

Högsta geografiska enhet

Land

Ansvarig institution/enhet

Teologiska institutionen

Finansiering

- Finansiär: Humanistisk-samhällsvetenskapliga forskningsrådet

Forskningsområde

[Sociologi](#) (Standard för svensk indelning av forskningsämnen 2011)

[Religionsvetenskap](#) (Standard för svensk indelning av forskningsämnen 2011)

[Etnologi](#) (Standard för svensk indelning av forskningsämnen 2011)

[Religion och värderingar](#) (CESSDA Topic Classification)

[Socialt beteende och attityder](#) (CESSDA Topic Classification)

Nyckelord

[Religiös tro](#), [Religiös tillhörighet](#), [Individualism](#), [Religiöst beteende](#), [Sekularisering](#), [Dödsannonser](#)

Publikationer

Dahlgren, Curt (2000). När döden skiljer oss åt: anonymitet och individualisering i dödsannonser 1945-1999. Lund: Teologiska institutionen, Univ.

[Libris](#)

ISBN: 91-630-8547-X

Rosengren, K. E. (Ed.) (1999). Från text till data: rapport från KUSS II-projektet om sammanställning av en databas med tidningstexter, Lund: Lund University.

[Libris](#)

Tillgänglighetsnivå

Åtkomst till data via SND

Data är tillgängliga via beställning

Användning av data

[Att tänka på vid användning av data som delas via SND](#)

Versioner

Version 2. 2025-03-20

[Version 1.0](#). 2014-06-05

Denna resurs har följande relationer

Ersätter <https://doi.org/10.5878/002096>

Ladda ner metadata

[DataCite](#)

[DDI 2.5](#)

[DDI 3.3](#)

[DCAT-AP-SE 2.0](#)

[JSON-LD](#)

[PDF](#)

[Citation \(CSL\)](#)

Publicerad: 2025-03-20